

Jan Krajczyński

Posłannictwo kapłańskie małżeństwa chrześcijańskiego

Ius Matrimoniale 11 (17), 53-78

2006

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ks. Jan Krajeżyński

Posłannictwo kapłańskie małżeństwa chrześcijańskiego

W myśl przepisu kan. 1063 KPK, pragnieniem Kościoła jest, aby stan małżeński zachował ducha chrześcijańskiego i doskonalił się nieustannie. Celem realizacji wspomnianego postulatu prawodawca domaga się od lokalnej wspólnoty kościelnej: pouczenia wiernych o znaczeniu małżeństwa chrześcijańskiego i obowiązkach małżonków chrześcijańskich, osobistego przygotowania narzeczonych do świętości ich nowego stanu i jego obowiązków, ukazania małżonkom – poprzez owocne sprawowanie liturgii sakramentu małżeństwa – że są znakiem i uczestnikami tajemnicy jedności i płodnej miłości pomiędzy Chrystusem i Kościołem, zapewnienia im pomocy, dzięki której – zachowując przymierze małżeńskie – będą mogli osiągnąć w rodzinie życie coraz bardziej święte i doskonałe¹.

Zagwarantowanie wiernym pomocy, o której wyżej, zakłada rzetelne i gruntowne poznanie przez duszpasterzy i członków wspólnoty kościelnej, o których w kan. 1063 i 1064 KPK, zamysłu Bożego wobec małżeństwa oraz doktryny Kościoła dotyczącej miejsca i roli małżeństwa chrześcijańskiego we współczesnym świecie. Takie poznanie z kolei domaga się pogłębionego studium Magisterium Kościoła w przedmiocie małżeństwa, wnikliwej analizy dyscypliny kościelnej dotyczącej życia małżeńskiego, wreszcie – możliwie wszechstronnego rozpoznania sytuacji, w jakiej przychodzi dzisiaj małżonkom pełnić zadania swego stanu.

Prezentowane opracowanie dotyczy jednej tylko – chociaż dość istotnej – misji, jaką mają do spełnienia wierni, którzy proszą o zawarcie małżeństwa w Kościele, mianowicie zadania kapłańskiego męża i żony. Duszpasterze i wierni, o których mowa w kan. 1063 i 1064 KPK,

¹ Zob. Kan. 1063 KPK.

o ile chcą zapewnić przyszłym małżonkom wsparcie, które faktycznie przyczyni się do zachowania ducha chrześcijańskiego ich związku i wzajemnego uświęcenia, nie mogą pominąć tej, jakże ważnej sfery życia małżeństwa chrześcijan, a co za tym idzie nie mogą nie odnieść się do nauczania Urzędu Nauczycielskiego Kościoła na temat kapłańskiego posłannictwa małżeństwa chrześcijańskiego, norm prawnych dotyczących sprawowania kultu Bożego w ramach wspólnoty małżeńskiej, okoliczności realizacji funkcji kapłańskiej przez współczesne małżeństwa chrześcijańskie.

Przedmiot opracowania stanowi kolejno: ustalenie treści kapłańskiego zadania małżeństwa chrześcijan, przedstawienie poszczególnych istotnych obowiązków małżonków, uczestników kapłańskiej misji Chrystusa i Kościoła, wskazanie czynników warunkujących realizację tychże obowiązków, określenie podstawowych zadań, jakie powinni podjąć duszpasterze i wierni wyliczeni w kan. 1063 i 1064 KPK, celem zapewnienia chrześcijańskim małżonkom wsparcia, dzięki któremu mogliby oni właściwie wypełnić swą misję kapłańską. Wspomniane cele autor zamierza osiągnąć z pomocą analizy aktualnego nauczania Magisterium Kościoła i eklezjalnej dyscypliny prawnej w przedmiocie małżeństwa chrześcijańskiego.

I. Akt kultu

Zgodnie z nauką Kościoła, ludzie otrzymują przez chrzest charakter sakramentalny, który konsekruje ich do uczestnictwa w chrześcijańskim kulcie religijnym². Pieczęć chrzcielna uzdalnia i włącza wiernych do oddawania Bogu synowskiej czci, tak w wymiarze indywidualnym, jak społecznym. Poprzez różnego rodzaju akty o charakterze kultycznym sprawują oni – na mocy wspólnego kapłaństwa – kult uwielbienia oddawany Ojcu przez Chrystusa w Duchu Świętym³.

Celebracja kultu Bożego polega przede wszystkim na sprawowaniu sakramentów Nowego Testamentu, poprzez które Bóg otrzymuje doskonałą chwałę, a ludzie uświęcenie⁴. Pośród tych znaków i środków, wyrażających wiarę, istotne miejsce zajmuje sakrament małżeństwa.

² Por. Sobór Watykański II, *Lumen gentium*, 11.

³ Por. Tamże, 51.

⁴ Por. Kan. 840 KPK.

Sprawowanie tego sakramentu, podyktowane wiarą nupturientów, jest bez wątpienia aktem kultu.

A. Obrzęd zaślubin wyznaniem wiary narzeczonych

Narzeczeni, którzy w świetle wiary przyjmują słowo Boże, objawiające im nowość życia małżeńskiego, które Chrystus Pan uczynił świętym i uświęcającym, i odkrywają godność, do której Bóg zechciał podnieść małżeństwo, czyniąc je znakiem i miejscem przymierza miłości między Bogiem i ludźmi, między Jezusem Chrystusem i Kościołem, a w konsekwencji proszą o zawarcie małżeństwa wobec Kościoła, głośzą to słowo, zwiastują Dobrą Nowinę o mądrym i pełnym miłości zamysle Boga wobec małżonków wprowadzonych w tajemnicze i rzeczywiste uczestnictwo w miłości samego Boga do ludzi⁵, i oddają cześć swemu Stwórcy. Uczestnicząc owocnie w sprawowaniu liturgii małżeństwa, wzywając swego Pana i przez Niego oddając cześć Ojcu, który jest źródłem wszelkiej miłości, składają wobec Kościoła, z Kościołem i w Kościele autentyczne świadectwo wiary.

Wierni, którzy proszą o zawarcie małżeństwa podczas Mszy świętej, świadomi tego, że w Eucharystii urzeczywistnia się pamiątka Nowego Przymierza, przez które Chrystus na zawsze zjednoczył się z Kościołem, swoją umiłowaną Oblubienicą, za którą wydał samego siebie⁶, potwierdzają ponadto przekonanie o niezwykle istotnej roli łaski Bożej w życiu chrześcijańskich małżonków. Pamiętając o głębokim związku, jaki łączy sakrament małżeństwa i Najświętszy Sakrament, jednocząc się z ofiarą Chrystusa za Kościół, uobecniają w Ofierze eucharystycznej, oraz pożywając to samo Ciało i tę samą Krew Chrystusa, aby tym bardziej „stać się jednym ciałem” w Chrystusie⁷, przypieczętowują oni swoją zgodę na wzajemne oddanie się sobie przez dar własnego życia⁸ oraz głośzą chwałę Boga, który jest sprawcą ich oddania i jedności.

Prosząc wreszcie Boga o łaskę i błogosławieństwo na wspólne życie w małżeństwie, małżonkowie wyznają wobec świata, że to właśnie Bóg jest „pieczęcią ich przymierza, zawsze żywym źródłem ich miłości, mocą,

⁵ Por. Jan Paweł II, *Familiaris consortio*, 51.

⁶ Zob. Sobór Watykański II, *Lumen gentium*, 6.

⁷ Por. 1 Kor 10, 17.

⁸ Por. *Katechizm Kościoła Katolickiego*, 1621.

w której będzie odnawiać się ich wierność⁹. Wiedząc o swym przeznaczeniu do spełnienia specyficznych funkcji w Kościele i w świecie, przyjmują błogosławieństwo dla zrealizowania swego życiowego powołania.

„Wyznanie wiary” nupturientów, jakim staje się dla wspólnoty wierzących liturgia sakramentu małżeństwa, o którą proszą i w której owocnie uczestniczą, stanowi ich pierwszy, wspólny, publiczny akt kulturowy, w którym mają udział. Odtąd, już razem, jako głęboka wspólnota życia i miłości małżeńskiej, wezwani są do tego, by to wyznanie wiary stale potwierdzać pośród zdarzeń życia małżeńskiego i rodzinnego¹⁰.

B. Życie małżeńskie nieustanną ofiarą duchową

Jak podkreśla Jan Paweł II, wspomniane wyżej jednostkowe wyznanie wiary, dokonane przez chrześcijańskich małżonków w obrzędzie zaślubin, domaga się przedłużenia na całe ich wspólne życie. „Bóg bowiem, który powołał oblubieńców «do» małżeństwa, nadal powołuje ich «w» małżeństwie. Bóg przychodzi do nich w wydarzeniach i poprzez nie, w problemach, trudnościach, codziennych sprawach życia, objawiając i przedkładając konkretne «wymagania» odnoszące się do ich uczestnictwa w miłości Chrystusa dla Kościoła w kontekście każdej sytuacji – rodzinnej, społecznej i kościelnej – w której się znajdują”¹¹.

Wierni włączeni w Kościół, lud kapłański, na mocy sakramentu małżeństwa są wezwani przez Chrystusa do nieustannego pomnażania chwały Bożej przez udział w publicznym kulcie Kościoła i sprawowanie kultu prywatnego, zgodnego z przepisami prawa¹². Jest to zarazem ich obowiązek moralny i prawny¹³. Umocnieni łaską sakramentu małżeństwa otrzymują zadanie przekształcenia ich wspólnego, codziennego życia w „duchową ofiarę przyjemną Bogu przez Jezusa Chrystusa”¹⁴.

Łaska i moralny obowiązek przemiany całego życia małżeńskiego i rodzinnego w ofiarę duchową, miłą Bogu, mają swe źródło w sakra-

⁹ Tamże, 1624.

¹⁰ Por. Jan Paweł II, *Familiaris consortio*, 51.

¹¹ Tamże, 51.

¹² Zob. Kan. 839 § 2 KPK.

¹³ Por. Kan. 214 KPK.

¹⁴ Por. 1 P 2, 5.

mencie chrztu i małżeństwa. Kapłaństwo powszechne wiernych, w którym małżonkowie chrześcijańscy posiadają swój udział na mocy chrztu świętego, przeżywane w głębokiej wspólnotcie życia i miłości małżeńskiej, włączonej w oblubieńczą miłość Chrystusa i wspartej Jego mocą zbawczą, otrzymuje nowy, nadprzyrodzony wymiar, nową formę wyrazu. Jego konkretnym, zewnętrznym przejawem winny stać się akty kultu właściwe tylko dla stanu życia małżeńskiego.

Ponieważ zaś Chrystus w Duchu Świętym spełnia przez Kościół dzieło „doskonałego uwielbienia Boga”¹⁵, tak sprawowanie liturgii sakramentu małżeństwa, jak nieustanny wysiłek małżonków mający na celu uczynienie z ich życia ofiary duchowej na chwałę Boga, jest spełnianiem kapłańskiego dzieła Chrystusa. Trzeba tylko, aby małżonkowie chrześcijańscy wykonywali to zadanie w wewnętrznej komunii z całym Kościołem.

II. Sakrament wzajemnego uświęcenia

Stan małżeński ma służyć uświęceniu człowieka. Chrześcijanie, którzy poprzez przymierze małżeńskie zawiązują głęboką wspólnotę życia i miłości małżeńskiej, wezwani są i zobowiązani do dialogu z Bogiem. Jest to ich misja kapłańska, dzięki której mają uświęcić siebie, wspólnotę eklezjalną i świat¹⁶.

Źródłem wspomnianego posłannictwa małżeństwa chrześcijańskiego jest sakrament małżeństwa. Chrystus Pan, który szczególnym darem swej łaski zechciał uzdrowić i udoskonalić miłość małżeńską oraz podniósł małżeńskie przymierze między ochrzczonymi do godności sakramentu, pragnie by także i ten sakrament był „znakiem, przez który dokonuje się uświęcenie człowieka”¹⁷.

A. Powołanie do świętości stanu

Zgodnie ze stałym nauczaniem Kościoła, człowiek jest powołany do pełni życia, która zdecydowanie przekracza wymiary jego ziemskiego

¹⁵ Sobór Watykański II, *Sacrosanctum Concilium*, 5.

¹⁶ Por. Jan Paweł II, *Familiaris consortio*, 55.

¹⁷ Por. Kan. 840 KPK.

bytowania. Życie człowieka w czasie – jak zauważa Jan Paweł II – jest „podstawowym warunkiem, początkowym etapem i integralną częścią całego i niepodzielnego procesu ludzkiej egzystencji. Proces ten – nieoczekiwanie i bez żadnej zasługi człowieka – zostaje opromieniony obietnicą i odnowiony przez dar życia Bożego, które urzeczywistni się w pełni w wieczności”¹⁸. Pełnia życia, do której powołany jest człowiek, polega na uczestnictwie w życiu samego Boga. Droga, która wiedzie do tej pełni, jest świętość człowieka, jego doskonałość moralna.

W myśl Konstytucji dogmatycznej o Kościele, wszyscy ochrzczeni powołani są do chrześcijańskiej doskonałości, każdy zgodnie ze swym charyzmatem i swoim specyficznym powołaniem (zob. nr 42). Do każdego z nich – tak duchownych, jak wiernych świeckich, małżonków i osób żyjących w celibacie – odnoszą się słowa św. Pawła Apostoła: „wybrańcy Boży, święci i umiłowani”¹⁹. Wyposażeni w tyle i tak potężnych środków zbawienia wszyscy, w jakiegokolwiek znajdują się sytuacji życiowej oraz stanie, powołani są przez Chrystusa Pana, każdy na właściwej sobie drodze, do świętości doskonałej na miarę tej, która jest właściwa Bogu²⁰.

KPK jako integralny element soborowej odnowy rzeczywistości chrześcijańskiej kategorię „powołanie do świętości według swego stanu życiowego” wyraża jako „obligatio” (obowiązek), podkreślając obligatoryjny charakter dążenia do doskonałości. Przepis kan. 210.: „wszyscy wierni, zgodnie z własną pozycją, winni starać się prowadzić życie święte [...]” prawodawca sytuuje pośród innych przepisów określających prawa i obowiązki wiernych.

Nakaz dążenia do świętości nie jest zwykłym nakazem moralnym czy prawnym, „lecz niezbywalnym wymogiem tajemnicy Kościoła”²¹. Jego źródłem jest świadomie i dobrowolnie przyjęty sakrament chrztu świętego oraz – w przypadku obowiązku prowadzenia życia świętego właściwego dla stanu małżeńskiego – sakrament małżeństwa. Ten ostatni daje małżonkom chrześcijańskim „moc i niejako ich konsekruje [...], by swe powołanie doprowadzili do właściwej mu doskonałości”²².

¹⁸ Jan Paweł II, *Evangelium vitae*, 2.

¹⁹ Koł 3, 12.

²⁰ Por. Sobór Watykański II, *Lumen gentium*, 11.

²¹ Jan Paweł II, *Christifideles laici*, 16.

²² Paweł VI, *Humanae vitae*, 25.

Trzeba zatem, by małżonkowie umocnieni łaską sakramentu małżeństwa byli świadomi, że ich wspólna droga, która prowadzi przez życie małżeńskie i rodzinne, wiedzie do Królestwa Niebieskiego, a ich „komunia osób” stanowi przygotowanie do „Świętych Obcowania” w niebie²³. Więcej, konieczne jest, aby wzniosłość nadprzyrodzonego powołania męża i żony do świętości stanu prowadziła ich do odkrycia wielkości i ogromnego znaczenia ludzkiego życia w jego fazie doczesnej. Wreszcie, w parze z przekonaniem, że ich pełnia życia w Bogu uwarunkowana jest jakością ich życia w czasie, winno iść przeświadczenie o względności ich ziemskiego bytowania, które stanowi jedynie „rzeczywistość przedostateczną”²⁴.

Skoro istnieje dla małżonków chrześcijańskich perspektywa Boga, który kocha i przez Chrystusa powołuje ich do życia w Nim i z Nim, a ich głęboka wspólnota życia i miłości uczestniczy w „wielkiej tajemnicy w odniesieniu do Chrystusa i Kościoła”²⁵, potrzeba zarazem, aby małżonkowie byli świadomi, że przysługuje im prawo „podążania własną drogą życia duchowego, zgodną jednak z doktryną Kościoła”²⁶. Mogą oni, na mocy ustawy, realizować obowiązek dążenia do doskonałości życia małżeńskiego, korzystając z wszelkich środków przyrodzonych i nadprzyrodzonych, uznanych przez Kościół.

B. Życie coraz bardziej święte i doskonałe

Doprowadzenie powołania małżeńskiego do właściwej mu doskonałości domaga się czasu. Proces ten nie dokonuje się od razu. Przeciwnie, zakłada on stopniowe i systematyczne dojrzewanie mężczyzny i kobiety w całym życiu małżeńskim, tak iżby mogli oni osiągnąć właściwą im świętość, do której zostali powołani.

W rzeczywistości wspomniana doskonałość małżeńskiego życia wciąż jawi się jako *in statu fieri*, czyli będąca na etapie stawania się, nie zrealizowana w pełni, bez końca aktualizowana i pogłębiana. Dynamiczny zaś charakter procesu wzrastania w świętości określa sposób

²³ Por. Jan Paweł II, *Gratissimam sane*, 14.

²⁴ Jan Paweł II, *Evangelium vitae*, 2.

²⁵ Por. Ef 5, 32.

²⁶ Kan. 214 KPK.

postępowania małżonków chrześcijańskich, w tym ich nastawienie na ciągły indywidualny rozwój duchowy.

Małżonkowie wezwani do coraz pełniejszego życia „otrzymanym uświęceniem”²⁷, świadomi jednocześnie swej słabości, bez przerwy starają się usilnie o to, aby przewyciężając grzech, wzrastać w świętości²⁸. Żywiąc stałe przekonanie o niewystarczającym stopniu własnej doskonałości, wiedzą, że koniecznym warunkiem dostąpienia życia w Bogu jest trwały rozwój ich osobistej świętości. Podejmując ciągle na nowo wysiłek mający na celu własne uświęcenie, z każdym dniem osiągają tę doskonałość w coraz pełniejszej mierze.

C. Uświęcanie siebie nawzajem, wspólnoty kościelnej i świata

Małżonkowie chrześcijańscy nie tylko są wezwani do osiągnięcia osobistej doskonałości. Ich obowiązkiem jest również „obopólne uświęcenie”²⁹ oraz „uświęcenie wspólnoty kościelnej i świata”³⁰. Obowiązek ten należy do grona tych istotnych obowiązków małżeńskich wzajemnie przekazywanych i przyjmowanych, wskazanych w kan. 1095 KPK, których podjęcia nie wolno wykluczyć.

Nieustannie obopólne dopełnianie się męża i żony, pomaganie sobie nawzajem, wzajemne pociąganie siebie ku temu, co zgodnie z integralną wizją osoby ludzkiej i małżeństwa stanowi cel życia człowieka, realizowane w ramach wspólnoty całego życia, stanowi naturalną konsekwencję małżeńskiego obdarowania się sobą, dokonanego w akcie zgody małżeńskiej. Działanie takie będąc wyrazem autentycznej ludzkiej miłości, oczyszczonej i uświęconej łaską sakramentu małżeństwa, umacniając interpersonalną relację małżeńską, skutecznie przybliża małżonków do Boga.

Wierni żyjący w stanie małżeńskim, jako żywe członki Mistycznego Ciała Chrystusa, troszcząc się o wzajemne uświęcenie, winni przyczyniać się zarazem do „wzrostu Kościoła i ustawicznie wspierać rozwój jego świętości”³¹. W myśl kan. 226 § 1 KPK, jest to ich

²⁷ Zob. Jan Paweł II, *Familiaris consortio*, 56.

²⁸ Por. *Katechizm Kościoła Katolickiego*, 829.

²⁹ Zob. Sobór Watykański II, *Gaudium et spes*, 48; Jan Paweł II, *Familiaris consortio*, 56.

³⁰ Zob. Jan Paweł II, *Familiaris consortio*, 55.

³¹ Kan. 210 KPK. Por. Sobór Watykański II, *Lumen gentium*, 33.

szczególony obowiazek, ktory powinni realizowac przez malzenstwo i rodzine. Wreszcie, potrzeba, by malzonkowie umocnieni przez sakrament malzenstwa ukazywali swiatu „swietosc i slodycz tego prawa, dziki ktoremu ich wzajemna milosc wiazę sie scisle z ta ich funkcja, przez ktora wspoldzialaja oni z miloscia Boga, Tworcy ludzkiego zycia”³².

Do wspomnianego apostołatu, ktory dla zycia chrzescijańskiego jest czymś istotnym i naturalnym³³, przeznaczaja malzonków Chrystus Pan. Czini On to przez sakramenty chrztu, bierzmowania i malzenstwa. Realizujac wspomniane zadania apostołskie, wierni partycypuja w zbawczej misji Kościoła, przyczyniając się do tego, aby Boży plan zbawienia coraz bardziej rozszerzaj się na ludzi wszystkich czasów i wszystkich miejsc na ziemi³⁴.

III. Zadania malzonków chrzescijańskich w zakresie poslugi kapłanskiej

Przekształcenie zycia malzenskiego w duchowaj ofiare oraz prowadzenie zycia swietego, wlasciwego dla glębokej wspolnoty zycia i milosci malzenskiej, zakladaja przedsiwzięcie przez wiernych zyjacych w stanie malzenskim konkretnych dzialan majacych na celu realizacje ich kapłanskiej funkcji i uwielbienie Boga. Jako sludzy zamyslu Bozego wobec malzenstwa wierni ci winni przede wszystkim podjac usilne starania, by w tym pelnym mądrości i milosci planie Stworcy dotyczacym malzenstwa odkryc własną tozsamosc i poslannictwo. Poznawszy to kim są oraz co mogą i powinni czynic jako uczestnicy kapłanstwa wspolnego, malzonkowie winni wiernie wypełnic ten zamysl pośród codziennych zdarzen zycia malzenskiego i rodzinnego.

Oczywiscie tak poznanie, jak realizacja wspomnianej woli Bozej winny dokonywac się „razem”, we wspolnoci malzenskiej i rodzinnej. Malzonkowie powinni wcielac je w czyn „jako para”, jako maz i zona zlaczeni ze soba na dobre i na zle³⁵.

³² Pawel VI, *Humanae vitae*, 25.

³³ Por. Sobor Watykański II, *Apostolicam actuositatem*, 3.

³⁴ Por. Sobor Watykański II, *Lumen gentium*, 33.

³⁵ Por. Jan Pawel II, *Familiaris consortio*, 51.

A. Stawanie się coraz głębszą wspólnotą życia i miłości

Poznanie tożsamości i posłannictwa kapłańskiego małżeństwa chrześcijan winno przede wszystkim inspirować wiernych żyjących w stanie małżeńskim do troski o utwierdzenie tej najgłębszej komunii osób, która jest owocem ich oblubieńczej miłości i zgody małżeńskiej. Świadomi tego, że komuniam mężczyzny i kobiety, ukonstytuowana na mocy przymierza małżeńskiego, nie ma charakteru statycznego, powinni usilnie dbać o jej systematyczny i wszechstronny rozwój³⁶.

Obowiązek troski o utrzymanie i pogłębienie tej komunii osób płynie z natury samego przymierza małżeńskiego, które małżonkowie zawierają w sposób świadomy i dobrowolny. Jedność ta stanowi zarazem podstawę wszelkich działań o charakterze kapłańskim, do jakich są powołani wierni, którzy zawierają małżeństwo wobec Kościoła. Jest ona wreszcie „świadectwem świątobliwego życia i zaparcia się siebie”³⁷, poprzez które małżonkowie spełniają swe kapłaństwo i służą Bogu.

Ciągły wzrost we wspomnianej komunii osób domaga się ze strony małżonków podjęcia konkretnych wysiłków z natury swej zmierzających do zacieśnienia i umocnienia więzi małżeńskiej. Pośród tych postaw i działań należy bez wątplenia wymienić: zgodę³⁸, „codzienną wierność małżeńskiej obietnicy obopólnego całkowitego daru”³⁹, zacieśnienie wzajemnych relacji osobowych „na poziomie związku ciał, charakterów, serc, umysłów i dążeń”⁴⁰, pielęgnowanie i kształtowanie cnót właściwych dla stanu małżeńskiego.

B. Dialog z Bogiem przez sprawowanie sakramentów, ofiarę życia i modlitwę

Istotnym obowiązkiem małżonków-uczestników kapłańskiej misji Chrystusa i Kościoła jest nieustanny dialog z Bogiem. Wspomniany

³⁶ Por. J. Krajczyński, *Wzrost relacji interpersonalnych w małżeństwie*, „Jus Matrimoniale” 7 (2002), s. 24-26.

³⁷ Por. Sobór Watykański II, *Lumen gentium*, 10.

³⁸ Por. Sobór Watykański II, *Gaudium et spes*, 52.

³⁹ Zob. Jan Paweł II, *Familiaris consortio*, 19.

⁴⁰ Zob. Tamże.

dialog realizuje się przede wszystkim poprzez żywy udział wiernych w świętej liturgii Kościoła, zwłaszcza w sprawowaniu sakramentów. Dalej, polega on na składaniu duchowych ofiar, czyli życiu zgodnie z wolą Bożą i wypełnianiu powołania chrześcijańskiego małżeństwa. Wreszcie, ważne miejsce w spełnianiu tego kultu zajmuje modlitwa.

Obowiązek i prawo udziału w liturgii Kościoła małżonkowie chrześcijańscy otrzymują w sakramencie chrztu i bierzmowania. Na mocy swego zjednoczenia z Chrystusem Głową są wezwani do tego, by „żyli życiem liturgii”⁴¹, w której przez znaki widzialne wyraża się i w sposób właściwy poszczególnym znakom urzeczywistnia uświęcenie człowieka, a mistyczne Ciało Jezusa Chrystusa wykonuje całkowity kult publiczny⁴². Konkretnym przejawem małżeńskiego życia życiem liturgii winien być ich czynny udział, tak wewnętrzny jak i zewnętrzny, stosownie do ich stanu i rodzaju życia⁴³, w tym tak wielkim dziele, przez które Bóg otrzymuje doskonałą chwałę, a ludzie uświęcenie⁴⁴.

Uczestnictwo małżonków w tym „szczyście, do którego zmierza działalność Kościoła”⁴⁵, powinno być realizowane z zachowaniem przepisów prawa kanonicznego. W myśl tych ostatnich, czynności liturgiczne nie są czynnościami prywatnymi, lecz celebracjami samego Kościoła, ludu Bożego zebranego i zorganizowanego pod przewodnictwem biskupów. Z tej racji, należą one do całego Ciała Chrystusa, a poszczególnych jego członków w różny sposób dotyczą, w zależności od przyjętych święceń, wykonywanych funkcji i aktualnego uczestnictwa⁴⁶. Konsekwentnie, małżonkowie chrześcijańscy, którzy na mocy chrztu i bierzmowania są zdolni do celebracji liturgii, mogą uczestniczyć w tym dziele oddawania czci Bożemu majestatowi zgodnie z przepisami własnego obrządku oraz w sposób właściwy dla stanu, w którym żyją i zadania, które pełnią we wspólnocie Kościoła.

I tak mają oni swój własny udział w sprawowaniu kultu Bożego, uczestnicząc czynnie na swój sposób w nabożeństwach liturgicznych, zwłaszcza Eucharystii, prowadząc w duchu chrześcijańskim życie małżeńskie i podejmując chrześcijańskie wychowanie dzieci⁴⁷ oraz

⁴¹ Sobór Watykański II, *Sacrosanctum Concilium*, 18.

⁴² Por. Tamże, 7; Kan. 834 § 1 KPK.

⁴³ Por. Sobór Watykański II, *Sacrosanctum Concilium*, 19.

⁴⁴ Por. Tamże, 7.

⁴⁵ Tamże, 10.

⁴⁶ Por. Kan. 837 § 1 KPK.

⁴⁷ Por. Kan. 835 § 4 KPK. Por. Kan. 226 § 1-2 KPK.

otrzymując od świętych pasterzy te urzędy kościelne i posługi, które wolno im piastować zgodnie z przepisami prawa⁴⁸. Mężczyźni związani małżeństwem, potrzebni dla posługi Kościoła, po ukończeniu przynajmniej trzydziestego piątego roku życia, i za zgodą żony, mogą być dopuszczeni do diakonatu stałego⁴⁹; mężczyźni posiadający wiek i przymioty ustalone zarządzeniem Konferencji Episkopatu, mogą być na stałe przyjęci, przepisany obrzędem liturgicznym, do posługi lektora i akolity⁵⁰. Małżonkowie chrześcijańscy mogą być czasowo wyznaczeni do pełnienia funkcji lektora w czynnościach liturgicznych, mogą wykonywać funkcje komentatora, kantora lub inne, zgodnie z przepisami prawa⁵¹, wreszcie tam, gdzie doradza konieczność Kościoła, z braku szafarzy, mogą oni, chociażby nie byli lektorami lub akolitami, wykonywać pewne obowiązki w ich zastępstwie, mianowicie: posługę słowa, przewodniczyć modlitwom liturgicznym, udzielać chrztu a także rozdzielać Komunię świętą, zgodnie z przepisami prawa⁵².

Szczególne miejsce w kapłańskiej posłudze małżeństwa chrześcijańskiego zajmują sakramenty Nowego Testamentu. Wspomniane znaki i środki, ustanowione przez Chrystusa i powierzone Kościołowi, w najwyższym stopniu przyczyniają się do umocnienia i zmanifestowania wspólnoty małżeńskiej⁵³. Bez tych środków zbawienia, poprzez które wyraża się i umacnia wiara, oddawany jest Bogu kult i dokonuje się uświęcenie człowieka, nie sposób mówić ani o autentycznym życiu duchowym małżeństwa chrześcijańskiego, ani o pełnej realizacji zadań kapłańskich, właściwych tej wspólnotcie życia i miłości, ani tym bardziej o uświęceniu małżonków.

Małżonkowie winni docenić i możliwie najpełniej wykorzystać dobro ofiarowane im w sakramentach świętych, okazując w ich sprawowaniu najwyższy szacunek i należną pilność⁵⁴. Rzetelnie przygotowani do ich przyjęcia, przez odpowiednią ewangelizację i katechezę, z uwzględnieniem norm wydanych przez kompetentną władzę, powinni prosić o nie świętych szafarzy, o ile prawo nie wzbrania im ich przy-

⁴⁸ Por. Kan. 228 § 1 KPK.

⁴⁹ Por. Kan. 1025 § 2, 1031 § 2 KPK.

⁵⁰ Por. Kan. 230 § 1 KPK.

⁵¹ Por. Kan. 230 § 2 KPK.

⁵² Por. Kan. 230 § 3, 861 § 2, 910 § 2, 911 § 2, 1168 KPK.

⁵³ Por. Kan. 840 KPK.

⁵⁴ Por. Kan. 840 KPK.

owania⁵⁵. Otwarci na działanie łaski sakramentalnej i współpracę z Bogiem, który działa poprzez znaki sakramentalne, winni między innymi cenić: owocny udział we własnym obrzędzie zaślubin; adorację Najświętszego Sakramentu i uczestnictwo w Eucharystii stanowiącej tajemnicę zjednoczenia, uświęcenia i utwierdzenia wspólnoty małżeńskiej; systematyczne nawracanie umysłu i serca oraz odtwarzanie i doskonalenie jedności małżeńskiej, niszczonej przez grzech, poprzez korzystanie z sakramentu pokuty; przygotowanie dzieci i bliskich do owocnego udziału w sakramencie chrztu, bierzmowania, I Komunii świętej i namaszczenia chorych; posługę kapłańską jako czynnik warunkujący autentycznie chrześcijańskie życie małżeństwa.

Dialog małżonków chrześcijańskich z Bogiem poprzez składanie duchowych ofiar zakłada podjęcie przez nich konkretnych działań mających na celu możliwie gruntowne poznanie woli Bożej względem nich i jej realizację w ramach życia małżeńskiego. Pośród tych działań należy wymienić między innymi: słuchanie słowa Bożego, służenie innym w miłości⁵⁶, przekształcenie głębokiej wspólnoty życia i miłości małżeńskiej w domowe sanktuarium Kościoła⁵⁷, pielęgnowanie autentycznej i głębokiej małżeńskiej duchowości chrześcijańskiej⁵⁸, wspaniałomyślne dzielenie się swym bogactwem duchowym z innymi małżeństwami i rodzinami⁵⁹, współpracę w tym, aby Boże przepowiadanie zbawienia rozszerzało się coraz bardziej na wszystkich ludzi⁶⁰, posługę ewangelizacyjną polegającą przede wszystkim na wzajemnej miłości, prostocie życia i codziennym świadectwie wiary⁶¹, zaangażowanie na rzecz działalności misyjnej Kościoła przez pielęgnowanie ducha misyjnego w Kościele domowym, materialne i duchowe wspieranie dzieł misyjnych, ewentualne – przynajmniej czasowe – wspólne udanie się do pracy misyjnej⁶², zaradzanie potrzebom Kościoła, aby posiadał środki konieczne do sprawowania kultu, prowadzenia dzieł apostołstwa oraz miłości⁶³, przepajanie i udoskonalanie porządku doczesnego

⁵⁵ Por. Kan. 843 § 1-2 KPK.

⁵⁶ Por. Sobór Watykański II, *Lumen gentium*, 42.

⁵⁷ Por. Jan Paweł II, *Familiaris consortio*, 55.

⁵⁸ Tamże, 56.

⁵⁹ Por. Tamże, 50.

⁶⁰ Por. Kan. 211, 225 § 1 KPK.

⁶¹ Jan Paweł II, *Familiaris consortio*, 53.

⁶² Por. Tamże, 54.

⁶³ Por. Kan. 222 § 1 KPK.

duchem ewangelicznym⁶⁴, objawianie wszystkim ludziom żywej obecności Chrystusa w świecie przez małżeńską miłość, jedność, wierność, zespolenie jednakim uczuciem, podobną myślą i wspólną świętością oraz ofiarną płodność⁶⁵.

Bardzo konkretnym i niezwykle wymownym wyrazem kapłańskiej posługi wiernych żyjących w stanie małżeńskim jest ich modlitewny dialog z Ojcem przez Jezusa Chrystusa w Duchu Świętym. Wspólna modlitwa męża i żony czyni ów „Kościół w miniaturze”⁶⁶ prawdziwą świątynią Boga, „domowym sanktuarium Kościoła”⁶⁷. Ilekroć małżonkowie wołają: „Abba, Ojcze!”⁶⁸, stają się prawdziwymi czcicielami, jakich szuka Bóg Ojciec⁶⁹. Więcej, jeśli czynią to w komunii, zgodnie ze słowami Chrystusa: „Jeśli dwaj z was na ziemi zgodnie o coś prosić będą, to wszystkiego użyje im mój Ojciec, który jest w niebie. Bo gdzie są dwaj albo trzej zebrani w imię moje, tam jestem pośród nich” (Mt 18, 19-20), jawią się jako autentyczna wspólnota wypełniająca swe królewskie kapłaństwo w jedności z Chrystusem Najwyższym Arcykapłanem, który zawsze żyje, aby wstawiać się za nami⁷⁰, a ich dom staje się miejscem przedłużenia kultu sprawowanego w Kościele.

Modlitwa męża i żony czerpiąc treść z samego życia małżeńskiego, może przybierać rozmaite formy. Może być modlitwą liturgiczną, właściwą dla całego Kościoła, kiedy małżonkowie uczestniczą w sprawowaniu Eucharystii, zwłaszcza niedzielnej i świątecznej, oraz w innych sakramentach i sakramentaliach, kiedy wreszcie sprawują Liturgię Godzin⁷¹. Może też być modlitwą prywatną. Pośród wielkiej różnorodności form tej ostatniej małżonkowie winni przede wszystkim cenić: modlitwę poranną i wieczorną, lekturę i rozważanie słowa Bożego, przygotowanie do sakramentów, nabożeństwo i poświęcenie się Sercu Jezusowemu, różne formy kultu Matki Bożej, modlitwę przed i po posiłku, praktyki pobożności ludowej⁷².

⁶⁴ Por. Kan. 225 § 2 KPK.

⁶⁵ Por. Sobór Watykański II, *Gaudium et spes*, 48, 52.

⁶⁶ Jan Paweł II, *Familiaris consortio*, 49.

⁶⁷ Por. Sobór Watykański II, *Apostolicam actuositatem*, 11; Jan Paweł II, *Familiaris consortio*, 56.

⁶⁸ Rz 8, 15.

⁶⁹ Por. Sobór Watykański II, *Sacrosanctum Concilium*, 6.

⁷⁰ Por. Sobór Watykański II, *Presbyterorum ordinis*, 13.

⁷¹ Por. Kan. 1174 § 2 KPK; Jan Paweł II, *Familiaris consortio*, 61.

⁷² Por. Jan Paweł II, *Familiaris consortio*, 61.

Wierni żyjący w stanie małżeńskim świadomi tego, że modlitwa jest integralnym elementem życia chrześcijańskiego nie mogą postrzegać jej jako ciężaru, swoistej ucieczki od codziennych obowiązków małżeńskich czy części życia istotnie różnej od tego, co stanowi „wspólnotę całego życia”⁷³. Przeciwnie, znając ściśłą relację zachodzącą między życiem i modlitwą człowieka oraz ceniąc sobie możliwość wysławiania bez przerwy Boga, Ojca wszechrzeczy, powinni traktować żywotne zjednoczenie z Chrystusem w modlitwie jako sposób pomnożenia siły niezbędnej do wiernego wypełnienia obowiązków stanu oraz środków do uświęcenia swej pracy i odpoczynku, aktywności domowej, zawodowej i społecznej.

C. Oznajmianie obecnych cnót Królestwa Bożego i nadziei błogosławionego życia

Wierni, którzy wyrażają wolę zawarcia małżeństwa wobec Kościoła, podejmują się zarazem zadania dawania świadectwa o przymierzu dokonanym w osobie Jezusa Chrystusa, którego obrazem i uobecnieniem jest małżeńskie przymierze chrześcijan. Posiadając wolę ujawnienia wszystkim żywej obecności Zbawiciela w świecie oraz prawdziwej natury Kościoła⁷⁴, wreszcie – udziału w dobrach, jakimi – na mocy wspomnianego przymierza Chrystusa – może cieszyć się człowiek, małżonkowie „oznajmują pełnym głosem zarówno obecne cnoty Królestwa Bożego, jak i nadzieję błogosławionego życia”⁷⁵.

Widzialnym znakiem skutecznego głoszenia światu wartości charakterystycznych dla Królestwa Bożego jest prawe życie małżeńskie, pielęgnowanie i rozwój – w ramach głębokiej wspólnoty życia i miłości małżeńskiej – cnót właściwych dla przymierza małżeńskiego, o którym w kan. 1055 § 1 KPK, krzewienie tychże cnót w świecie. Celem realizacji wspomnianych postulatów trzeba, by małżonkowie chrześcijańscy: przez zgodę i wspólną świętość w radościach i ofiarach byli świadkami tajemnicy miłości Chrystusowej⁷⁶; postępowali w apostołskiej świętości z roztropnością i cierpliwością, ćwicząc się

⁷³ Por. Kan. 1055 § 1 KPK.

⁷⁴ Por. Sobór Watykański II, *Gaudium et spes*, 48.

⁷⁵ Por. Sobór Watykański II, *Lumen gentium*, 35.

⁷⁶ Por. Sobór Watykański II, *Gaudium et spes*, 52.

w wierze, nadziei i miłości⁷⁷; przyjmowali wszystko z ręki Boga w duchu wiary, współdziałali z wolą Bożą i ujawniali w służbie doczesnej tę miłość, którą Bóg świat umiłował⁷⁸; we współżyciu małżeńskim oraz rodzeniu i wychowywaniu potomstwa wspomagali się wzajemnie w osiągnięciu świętości⁷⁹; podtrzymywali się wzajemnie w łasce, przyjmowali z miłością potomstwo, wpajali mu chrześcijańskie nauki i ewangeliczne cnoty oraz uczestniczyli w tej miłości, którą Chrystus darzy swój Kościół⁸⁰; ofiarnie oddawali się na służbę Kościołowi i społeczności ludzkiej w tym, co przynależy chrześcijańskiej wspólnotcie małżeńskiej⁸¹.

Poprzez działania, o których wyżej, urzeczywistniane w świecie i pośród spraw doczesnych, małżonkowie przyczyniają się do uświęcenia świata na kształt zaczynu⁸². Przepajając i udoskonalając duchem ewangelicznym porządek doczesny, dają oni w ten sposób w dokonywaniu tych spraw i w wykonywaniu świeckich funkcji szczególnie świadectwo Chrystusowi⁸³. Wreszcie, przewyżczając rozdźwięk pomiędzy Ewangelią a własnym życiem, wykonując wiernie właściwe sobie zadania oraz wdrażając we wspólnotcie małżeńskiej i w świecie postawy typowe dla Królestwa Bożego, małżonkowie przyczyniają się do uświęcenia siebie, budowania Ludu Bożego, pomnożenia chwały Bożej. Bez wątplenia taka postawa małżonków chrześcijańskich stanowi jedną z form składania duchowych ofiar przyjemnych Bogu przez Jezusa Chrystusa i wyraz ich autentycznego kapłańskiego zaangażowania.

D. Posługa ewangelizacyjna i katechetyczna

W myśl nauczania Konstytucji *Lumen gentium*, także wszelkie przedsięwzięcia apostołskie, podejmowane przez wiernych świeckich, jeśli dokonywane są w Duchu Świętym, stają się duchowymi ofiarami miłymi Bogu przez Jezusa Chrystusa (por. nr 34), a tym samym formą urzeczywistniania kapłaństwa powszechnego, w którym wierni ci mają

⁷⁷ Por. Sobór Watykański II, *Apostolicam actuositatem*, 3, 4.

⁷⁸ Por. Sobór Watykański II, *Lumen gentium*, 41.

⁷⁹ Por. Tamże, 11.

⁸⁰ Por. Tamże, 41.

⁸¹ Por. Jan Paweł II, *Familiaris consortio*, 50.

⁸² Por. Sobór Watykański II, *Lumen gentium*, 36.

⁸³ Por. Kan. 225 § 2 KPK.

swój udział. Małżonkowie chrześcijańscy ożywieni duchem ewangelicznym mają traktować swe apostołstwo niczym zaczyn, który zwiastuje zupełne przepojenie wszystkich spraw doczesnych duchem Chrystusowym. To ich apostołskie posłannictwo jest zakorzenione w chrzcie świętym i sakramencie małżeństwa. Ten ostatni stanowiąc konkretny znak realizacji tego wielkiego planu, jakim jest odnowa wszystkiego w Chrystusie, daje małżonkom łaskę i zadanie rozkrzewiania Ewangelii, zgodnie z własnym powołaniem, oraz uświęcania i przemiany świata, według zamysłu Bożego⁸⁴.

Posługa ewangelizacyjna i katechetyczna małżonków chrześcijańskich jest szczególna. Posiada ona cechy typowe dla życia małżeńskiego. Jej zakres zaś, zgodny z osobistym powołaniem małżonków i aktualnymi potrzebami Kościoła, może być różny. Zgodnie z przepisami KPK i obowiązującym Magisterium Kościoła, przedmiotem apostołskiej posługi małżonków chrześcijańskich może być: prowadzenie własnego życia małżeńskiego w duchu Ewangelii⁸⁵; współpraca ze świętymi szafarzami – czy to indywidualnie, czy też w stowarzyszeniach – w tym, aby Boże przepowiadanie zbawienia rozszerzało się coraz bardziej⁸⁶; troska o katechezę ludu chrześcijańskiego, pod kierownictwem prawowitej władzy kościelnej, ażeby wiara wiernych przez przyjmowanie nauki i doświadczenie życia chrześcijańskiego stawała się żywa, wyraźna i czynna⁸⁷; obrona i szerzenie wiary wewnątrz wspólnoty małżeńskiej, kiedy jeden z małżonków nie wyznaje wiary katolickiej lub nie żyje konsekwentnie według jej zasad⁸⁸; podjęcie troski o chrześcijańskie wychowanie potomstwa, zgodnie z nauką przekazywaną przez Kościół⁸⁹; bycie jaśniejącym znakiem obecności Chrystusa i Jego miłości dla ludzi, małżeństw i rodzin, które jeszcze nie wierzą bądź nie praktykują konsekwentnie; praca w charakterze misjonarzy świeckich⁹⁰; podejmowanie współpracy zmierzającej do tego, by użycie środków społecznego przekazu przepoić duchem ludzkim i chrześcijańskim⁹¹.

⁸⁴ Por. Jan Paweł II, *Familiaris consortio*, 52.

⁸⁵ Por. Sobór Watykański II, *Gaudium et spes*, 50.

⁸⁶ Por. Kan. 211, 225 § 1 KPK.

⁸⁷ Por. Kan. 773, 774 § 1 KPK.

⁸⁸ Por. Jan Paweł II, *Familiaris consortio*, 54.

⁸⁹ Por. Sobór Watykański II, *Gravissimum educationis*, 3; Kan. 226 § 2, 774 § 2, 1136 KPK; Jan Paweł II, *Familiaris consortio*, 39, 53.

⁹⁰ Por. Jan Paweł II, *Familiaris consortio*, 54.

⁹¹ Por. Sobór Watykański, II, *Inter mirifica*, 2, 13, 18, 24; Kan. 822 § 2-3 KPK.

Oczywiście małżonkowie chrześcijańscy muszą pamiętać, że posługa, którą wypełniają na rzecz szerzenia Ewangelii, stanowi integralny element działalności ewangelizacyjnej i katechetycznej całego Kościoła, wspólnoty ewangelizowanej i zarazem ewangelizującej. Świadomi tego, że posługa apostołska „Kościoła domowego” pochodzi z jedyne go posłannictwa Kościoła i jest podporządkowana budowaniu jednego Ciała Chrystusowego, powinni usilnie dbać o to, by ich posługa ewangelizacyjna i katechetyczna pozostawała w wewnętrznej komunii i harmonii z wszystkimi innymi posługami ewangelizacyjnymi i katechetycznymi, podejmowanymi w lokalnej wspólnotcie eklezjalnej⁹².

IV. Czynniki warunkujące postępowanie małżonków na drodze świętości i oddawania czci Bogu

Realizacja powyższych zadań przez małżonków chrześcijańskich, uczestników kapłańskiej misji Chrystusa i Kościoła, uwarunkowana jest wielorakimi czynnikami wewnętrznymi i zewnętrznymi. Poznanie tych czynników, które warunkują prawidłowe i efektywne wykonywanie obowiązków kapłaństwa powszechnego, zdecydowanie może służyć uświęceniu poszczególnych wspólnot małżeńskich, całego Ludu Bożego i świata, wreszcie – pomnożeniu chwały oddawanej majestatu Bożemu.

A. Współpraca z łaską sakramentu małżeństwa

Nie ma żadnej wątpliwości, że podstawowym czynnikiem warunkującym autentyczny postęp małżonków chrześcijańskich na drodze do świętości stanu i oddawania czci należyj Bogu Ojcu jest ich współpraca z łaską sakramentalną, jaką Chrystus Pan przypisał każdemu ważnemu małżeństwu, zawartemu między ochrzczonymi. Właściwym źródłem i pierwotnym środkiem uświęcenia głębokiej wspólnoty życia i miłości małżeńskiej jest sakrament małżeństwa, który umacnia i jakby konsekruje małżonków chrześcijańskich do obowiązków i godności ich stanu⁹³.

⁹² Por. Jan Paweł II, *Familiaris consortio*, 53.

⁹³ Por. Pius XI, *Casti connubii*, AAS 22 (1930), s. 583.

Bez ściślej współpracy z Chrystusem, „sprawcą i dokonawcą wszelkiej świętości”⁹⁴, który szczerze pobłogosławił tę miłość, która wywodzi się z Boga i została ustanowiona na obraz Jego jedności z Kościołem, i który wychodzi naprzeciw chrześcijańskim małżonków przez sakrament małżeństwa oraz pozostaje z nimi nadal po to, by przez obopólne oddanie się sobie wzrastali we wzajemnej miłości⁹⁵, nie sposób mówić ani o prawdziwie chrześcijańskim życiu małżonków chrześcijańskich, ani o jakimkolwiek sprawowaniu przez nich kapłaństwa wspólnego, ani tym bardziej o ich postępie na drodze świętości stanu. Zasadą owocnego kapłaństwa wiernych świeckich żyjących w stanie małżeńskim jest tylko i wyłącznie Jezus Chrystus, który „miłuje Kościół jak oblubienicę, żywi go, pielęgnuje i oczyszcza, dopóki nie ukaże się z Oblubieńcem w chwale”⁹⁶.

Zywoćne zjednoczenie małżonków chrześcijańskich z Chrystusem wyraża się między innymi w: sprawowaniu sakramentów, szczególnie Eucharystii i pokuty, których spełnianie jak najlepiej usposabia wiernych do owocnego przyjęcia łaski⁹⁷; korzystaniu z pomocy duchowych, wspólnych wszystkim wiernym, zwłaszcza czynnego udziału w świętej liturgii⁹⁸; codziennej, szczerzej, indywidualnej i wspólnej, publicznej i prywatnej modlitwie, niezbędnej do wzrostu miłości⁹⁹; nieustannym poznawaniu Chrystusa poprzez lekturę Pisma świętego¹⁰⁰.

B. Zaangażowanie duszpasterskie lokalnego Kościoła

Znaczny wpływ na sam fakt podjęcia przez małżonków chrześcijańskich zadań kapłańskich, właściwych dla ich stanu, jak i na ich stały postęp w realizacji posługi kapłańskiej ma aktywność apostołska lokalnej wspólnoty kościelnej. Mowa tu tak o świętych szafarzach sprawujących opiekę duszpasterską, zgodnie z postanowieniem kompetentnej wła-

⁹⁴ Zob. Sobór Watykański II, *Lumen gentium*, 40.

⁹⁵ Por. Por. Sobór Watykański II, *Gaudium et spes*, 48.

⁹⁶ Zob. Sobór Watykański II, *Lumen gentium*, 6.

⁹⁷ Por. Kan. 897 KPK; Sobór Watykański II, *Sacrosanctum Concilium*, 59; tenże, *Presbyterorum ordinis*, 5; tenże, *Christus Dominus*, 30; Jan Paweł II, *Familiaris consortio*, 57-58.

⁹⁸ Por. Sobór Watykański II, *Sacrosanctum Concilium*, 11; tenże, *Apostolicam actuositatem*, 4.

⁹⁹ Por. Sobór Watykański II, *Lumen gentium*, 44; tenże, *Apostolicam actuositatem*, 11

¹⁰⁰ Por. Sobór Watykański II, *Dei verbum*, 25.

dzy kościelnej, jak i wiernych świeckich, współodpowiedzialnych za życie religijne tegoż Kościoła.

Bez pomocy wszystkich tych osób trudno byłoby mówić o gruntownym poznaniu przez małżonków chrześcijańskich ich zadań kapłańskich i wspólnotowej ich realizacji. Wprawdzie wierni ci mogliby na drodze własnych poszukiwań wejść w posiadanie teoretycznej wiedzy na temat posługi kapłańskiej małżeństwa chrześcijańskiego, niemniej trudno wyobrazić sobie ich autentyczny udział w kulcie publicznym Kościoła bez apostolskiego wysiłku i przekonującego świadectwa w tym przedmiocie ze strony duszpasterzy i wiernych świeckich, realizujących swe funkcje kapłańskie, zgodnie z ich pozycją.

Zaangażowanie lokalnego Kościoła w zakresie posługi kapłańskiej małżonków chrześcijańskich może przybrać różnorakie formy¹⁰¹. Może ono dotyczyć przygotowania wiernych do pełnienia posługi kapłańskiej we wspólnocie małżeńskiej, zapewnienia chrześcijańskim małżonkom należnego im wsparcia w zakresie realizacji wspomnianego posłannictwa, tak istotnego dla całego Kościoła, współpracy z nimi w wykonywaniu zadań, o których mowa, zagwarantowania im niezbędnych warunków do pełnienia misji kapłańskiej.

Bezczynność, zaniedbanie czy opieszałość ze strony lokalnej wspólnoty eklezjalnej w pouczeniu przyszłych małżonków o posłannictwie kapłańskim małżeństwa chrześcijańskiego, w przygotowaniu ich do wykonania zadań kapłańskich, zapewnieniu im należytych warunków do ich realizacji czy zagwarantowaniu im przepisanej przez prawo pomocy w wypełnianiu wspomnianych obowiązków byłyby postępowaniem obcym duchowi Kościoła, sprzeniewierzeniem się przepisom prawa, działaniem godzącym w podmiotowe prawa wiernych.

C. Okoliczności życia małżeńskiego

Kolejnym warunkiem mającym wpływ na postęp małżonków chrześcijańskich na drodze uświęcenia i oddawania czci Bogu są okoliczności życia małżeńskiego. Mowa tu o okolicznościach osoby, czasu i miejsca.

Wśród wspomnianych okoliczności należy wskazać między innymi: zdrowie fizyczne i psychiczne stron, harmonię między małżonkami

¹⁰¹ Szerzej na ten temat zob. niżej.

bądź jej brak, obopólne zachowanie wierności i uczciwości małżeńskiej, otwarcie się wspólnoty małżeńskiej na propozycje udziału w życiu religijnym Kościoła, wysuwane przez przedstawicieli lokalnej wspólnoty eklezjalnej, zdolność stron do samozaparcia i heroicznego aktów cnoty, pracę zawodową małżonków lub jej brak, czas pokoju lub działań wojennych, środowisko życia małżonków.

Wymienione okoliczności mogą mieć dwojaki wpływ na postawę małżonków. Mogą być czynnikiem pozytywnym, jeśli inspirują wiernych do czynnego zaangażowania się w dzieło składania Bogu mnogich ofiar duchowych oraz uświęcenia siebie, Kościoła i świata, bądź negatywnym, kiedy stanowią siłę dezintegrującą wspólnotę życia i miłości małżeńskiej i destrukcyjnie wpływającą na wysiłki małżonków w zakresie ich posługi kapłańskiej. Wszystko to zależy od predyspozycji osobowych małżonków, ich dojrzałości duchowej oraz ich przygotowania do życia w małżeństwie.

V. Zadania lokalnej wspólnoty kościelnej w zakresie wsparcia małżonków chrześcijańskich w realizacji ich misji kapłańskiej

Prawo kościelne nakłada na duszpasterzy i wiernych świeckich wielorakie obowiązki dotyczące posłannictwa kapłańskiego małżeństwa chrześcijańskiego. Pośród tych obowiązków można wyróżnić te, które dotyczą przygotowania przyszłych małżonków do wykonywania ich posługi kapłańskiej, jak te, których realizacja ma pomóc wiernym żyjącym w stanie małżeńskim w praktykowaniu ich kapłaństwa chrzcielnego.

A. Ewangelizacja, katechizacja i przygotowanie wiernych do życia w małżeństwie

Przygotowanie przyszłych małżonków chrześcijańskich do realizacji ich misji kapłańskiej należy inicjować możliwie najwcześniej, mianowicie już w ramach wychowania chrześcijańskiego, katechizacji szkolnej i przygotowania dalszego do życia w małżeństwie. Wspomniane głoszenie Ewangelii, uzupełnione wszelką formacją religijną, udzielaną wewnątrz i na zewnątrz rodziny, oraz przygotowaniem bliższym i bezpośrednim do życia w małżeństwie, winno zagwarantować przyszłym małżonkom: pomoce z duchowych dóbr Kościoła, zwłaszcza słowa Bo-

z tego i sakramentów¹⁰², prawo sprawowania kultu Bożego, zgodnie z przepisami własnego obrządku, zatwierdzonego przez prawowitych pasterzy Kościoła¹⁰³; poznanie nauki Kościoła o stanie małżeńskim jako powołaniu i jego podstawowych obowiązkach¹⁰⁴; wsparcie w rozeznaniu osobistego powołania, jego przyjęciu i rozwinięciu¹⁰⁵; przysposobienie do świętości ich nowego stanu i jego obowiązków¹⁰⁶; przygotowanie do obrzędu zawarcia małżeństwa, który jako sakramentalny akt uświęcenia winien być sam w sobie ważny, godny i owocny¹⁰⁷; poznanie nauczania Kościoła na temat ich, sobie właściwego i odrębnego, uczestnictwa w kapłańskim urzędzie Chrystusa; tym, którzy nie przystąpili jeszcze do sakramentu bierzmowania, przygotowanie i możliwość jego przyjęcia przed zawarciem małżeństwa, jeśli jest to możliwe bez poważnej niedogodności¹⁰⁸.

W przypadku wiernych wyrażających wolę zawarcia małżeństwa mieszanego, jemu podobnego¹⁰⁹ lub z osobą nie ochrzczonej ordynariusz miejsca i proboszcz powinni ponadto: pouczyć stronę katolicką, na czym polega religijne dobro i wartość tego sakramentu oraz stanowczo przestrzec ją przed trudnościami i niebezpieczeństwami, jakie kryją się w zawieraniu takiego małżeństwa¹¹⁰; w pełni zabezpie-

¹⁰² Por. Kan. 213 KPK.

¹⁰³ Por. Kan. 214 KPK.

¹⁰⁴ Por. Kan. 1063 n. 1 KPK.

¹⁰⁵ Por. Pontificio Consiglio per la Famiglia, *Sessualità umana: verità e significato. Orientamenti educative in famiglia*, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano 1995, 100-101.

¹⁰⁶ Por. Kan. 1063 n. 2 KPK; Pontificio Consiglio per la Famiglia, *Preparazione al Sacramento del Matrimonio*, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano 1996, 4.

¹⁰⁷ Por. Kan. 1063 n. 3, 1065 § 2 KPK; Jan Paweł II, *Familiaris consortio*, 67.

¹⁰⁸ Por. Kan. 1065 § 1 KPK.

¹⁰⁹ Zgodnie z Instrukcją Konferencji Episkopatu Polski *O przygotowaniu do zawarcia małżeństwa w Kościele katolickim*, terminem „jemu podobne” należy określić małżeństwa katolików: z osobami ochrzczoneymi w Kościele katolickim, które od najmłodszych lat były wychowywane we wspólnocie kościelnej niekatolickiej; z osobami wprawdzie ochrzczoneymi w Kościele katolickim, ale od najmłodszych lat, jeszcze przed używaniem rozumu, wychowywanymi w środowisku ateistycznym; z osobami, które formalnym aktem odstąpiły od Kościoła katolickiego; z osobami, które wprawdzie nie odstąpiły od Kościoła formalnym aktem, ale deklarują się jako niewierzące; z tymi, którzy wprawdzie nie formalnie, ale praktycznie i publicznie odstąpili od Kościoła, tak że faktu tego odstępstwa nie da się ukryć; z osobami, które trwają notorycznie w cenzurach kościelnych; z osobami, które ostentacyjnie nie praktykują (por. nr 71, 72 i 77).

¹¹⁰ Por. Kongregacja Nauki Wiary, Instrukcja o małżeństwach mieszanych *Matrimonii sacramentum* (18. 03. 1966), AAS 58 (1966), s. 235; Instrukcja Konferencji Episkopatu Polski *O przygotowaniu do zawarcia małżeństwa w Kościele katolickim* (13. 12. 1989), 80.

czyć świętość małżeństwa, zgodnie z nauką Kościoła, i wiarę małżonka katolickiego, oraz z jak największą pilnością i skutecznością za troszczyć się – na ile to możliwe – o katolickie wychowanie potomstwa¹¹¹; stronę niekatolicką powiadomić w odpowiednim czasie o przyrzeczeniu strony katolickiej strzeżenia, zachowania i wyznawania swojej wiary oraz ochrzczenia w niej i wychowania potomstwa pochodzącego z tego związku¹¹²; obie strony – z należyтым szacunkiem, lecz w sposób wyraźny – pouczyć o celach oraz istotnych przymiotach małżeństwa¹¹³.

Zgodnie z przepisami prawa, wspomniana pomoc lokalnej wspólnoty kościelnej w zakresie przygotowania przyszłych małżonków do efektywnego wykonywania ich zadań kapłańskich powinna być uporządkowana, dobrze zorganizowana¹¹⁴, odpowiednio przystosowana do warunków życia i potrzeb konkretnych osób¹¹⁵, realizowana z wykorzystaniem wielorakich środków, w tym mas mediów¹¹⁶, wreszcie – udzielana pod zwierzchnictwem kompetentnej władzy kościelnej¹¹⁷. Angażując wiele osób – poczynając od rodziców, proboszcza, katechety po wszystkich członków Kościoła partykularnego – winna być określona, koordynowana i nadzorowana przez ordynariusza miejsca¹¹⁸.

B. Pomoc w zakresie realizacji obowiązków małżeńskich

Obowiązek wsparcia przez własną wspólnotę eklezjalną małżonków chrześcijańskich w realizacji ich misji kapłańskiej mieści się w ramach obowiązku, o którym w kan. 1063 KPK, mianowicie obowiązku świadczenia pomocy, dzięki której stan małżeński zachowa ducha chrześcijańskiego i będzie się doskonalił. Pośród zadań duszpasterzy i wiernych świeckich, służących pomnażaniu chwały Bożej przez małżonków chrześcijańskich, należy wymienić: świadczenie pomocy małżonkom, ażeby wiernie zachowując i chroniąc przymierze małżeńskie, wzrastali

¹¹¹ Por. Kan. 1125 n. 1 KPK.

¹¹² Por. Kan. 1125 n. 2 KPK.

¹¹³ Por. Kan. 1125 n. 3 KPK.

¹¹⁴ Por. Kan. 1064 KPK.

¹¹⁵ Por. Kan. 1063 n. 1, 1065 § 1 KPK.

¹¹⁶ Por. Kan. 1063 n. 1 KPK.

¹¹⁷ Por. Kan. 1064 KPK.

¹¹⁸ Por. Kan. 1064 KPK.

w łasce i osiągałi życie coraz bardziej święte i doskonałe¹¹⁹; wspieranie ich w utrwalaniu jedności życia małżeńskiego i wypełnianiu własnych obowiązków¹²⁰; staranie, ażeby małżonkowie wzmacniali się przez pobożne uczestniczenie w sakramentach, a zwłaszcza często przystępowali do sakramentów Najświętszej Eucharystii i pokuty¹²¹; pielęgnowanie i rozwijanie w ramach wspólnoty małżeńskiej ducha modlitwy i głębokiego życia liturgicznego¹²²; pouczenie małżonków chrześcijańskich, że „wszystkie [...] ich uczynki, modlitwy i apostołskie przedsięwzięcia, życie małżeńskie i rodzinne, codzienna praca, wypoczynek ducha i ciała, jeśli odbywają się w Duchu, a nawet utrapienia życia, jeśli cierpliwie znoszone, stają się duchowymi ofiarami miłymi Bogu przez Jezusa Chrystusa”¹²³; podtrzymywanie, wspieranie i oświecanie duchem wiary różnych form pobożności ludowej, wyrażających zmysł ewangeliczny i ludzką mądrość oraz ubogacających chrześcijańskie życie małżeńskie¹²⁴; uznawanie i popieranie rozwoju tych posług, urzędów i funkcji, które opierając się na sakramentalnym fundamencie chrztu i bierzmowania, a w wielu wypadkach także małżeństwa, są spełniane przez wiernych świeckich, w tym także małżonków¹²⁵; usilne zachęcanie małżonków – stosownie do okoliczności – do udziału w liturgii godzin¹²⁶; nawiedzanie małżeństw, uczestniczenie w ich troskach, zwłaszcza niepokojach i smutku, oraz umacnianie ich w Panu i – jeśli w czymś nie domagają – roztropne ich korygowanie¹²⁷; troska o to, ażeby katolickiemu małżonkowi i dzieciom zrodzonym z małżeństwa mieszanego, jemu podobnego i zawartego za dyspensą od przeszkody różnicy religii nie zabrakło pomocy duchowej do wypełnienia ich obowiązków¹²⁸.

Pomoc, o której tu mowa, winna mieć charakter stały. W zależności od potrzeb i sytuacji eklezjalnej poszczególnej wspólnoty małżeńskiej, powinna być zróżnicowana; inna w przypadku małżeństwa katolickiego, inna w przypadku małżeństwa mieszanego, jemu podobnego i za-

¹¹⁹ Por. Kan. 387, 529 § 1, 1063 n. 4 KPK.

¹²⁰ Por. Kan. 529 § 1, 1128 KPK.

¹²¹ Por. Kan. 528 § 2 KPK.

¹²² Por. Kan. 528 § 2 KPK; Jan Paweł II, *Familiaris consortio*, 61.

¹²³ Sobór Watykański II, *Lumen gentium*, 34.

¹²⁴ Por. Jan Paweł II, *Familiaris consortio*, 61; *Katechizm Kościoła Katolickiego*, 1676, 1679.

¹²⁵ Por. Kan. 394 § 2, 529 § 1 KPK.

¹²⁶ Por. Kan. 1174 § 2 KPK; Jan Paweł II, *Familiaris consortio*, 61.

¹²⁷ Por. Kan. 529 § 1 KPK.

¹²⁸ Por. Kan. 1128 KPK.

wartego za dyspensą od przeszkody różnicy religii, jeszcze inna w przypadku wiernych żyjących w związkach niesakramentalnych czy znajdujących się w sytuacjach trudnych. Wreszcie, koordynowana przez ordynariusza miejsca, powinna być realizowana przez całą lokalną wspólnotę eklezjalną.

Zakończenie

Małżonkowie chrześcijańscy mają swój własny i odrębny udział w kapłaństwie Jezusa Chrystusa. Poprzez właściwe wypełnianie swej misji kapłańskiej pomnażają chwałę Boga, uświęcają Kościół i świat, postępują na drodze osobistej doskonałości i świętości. Stąd potrzeba, by wszyscy wierni, którzy rozeznają, że są powołani do życia w małżeństwie, byli świadomi swego posłannictwa kapłańskiego, rzetelnie przygotowani do jego spełniania w ramach życia małżeńskiego i rodzinnego oraz zdawali sobie sprawę z tego, jak wielkie dobro mogą urzeczywistnić poprzez realizację zadań, które przysługują im na mocy uczestnictwa w kapłaństwie powszechnym.

Jeśli duszpasterze i wierni świeccy, o których mowa w kan. 1063 i 1064 KPK, chcą, aby przyszli małżonkowie chrześcijańscy przepełnili swoje życie duchem ewangelicznym oraz uczynili swój związek autentycznym aktem kultu i nieustanną ofiarą duchową, miłą Bogu, najpierw winni sami odkryć bogactwo i głębię prawdy o małżeństwie chrześcijan i całym sercem ją przyjąć. Wreszcie potrzeba, by potrafili tę prawdę z należnym zaangażowaniem, wiernie i w sposób przekonujący przekazać osobom zainteresowanym zawarciem małżeństwa w Kościele.

Brak zwyłego zainteresowania ze strony wspomnianych duszpasterzy i wiernych nauką Kościoła na temat misji kapłańskiej małżeństwa chrześcijan, zaniedbanie w jej gruntownym poznaniu i zrozumieniu, pomniejszanie roli i znaczenia posługiwania kapłańskiego małżonków chrześcijańskich, lenistwo i brak staranności w przygotowaniu przyszłych małżonków do wykonywania zadań kapłańskich, świadome zatajenie przed nimi informacji dotyczących ich uczestnictwa w kapłańskiej misji Chrystusa czy nie okazanie należnego wsparcia w zakresie realizacji wspomnianej misji w codziennym życiu małżeńskim byłyby zaniedbaniem obowiązku, o którym między innymi w kan. 1063 KPK, świadectwem błędnego rozumienia małżeństwa jako domowego Ko-

ścioła, postępowaniem zupełnie obcym duchowi i misji Kościoła, działaniem godzącym w podmiotowe prawa wiernych.

La mission sacerdotale du mariage chrétien

Resumé

L'auteur en se rapportant avant tout à la disposition du CIC, can. 1063 n. 1-4, dénote un besoin d'apprécier un rôle et une valeur de la mission sacerdotale des fidèles qui vivent dans l'état de mariage. En faisant l'analyse de l'enseignement actuel du magistère de l'Eglise et la discipline ecclésiastique sur le mariage chrétien, il tache tout à la fois de: 1) fixer le contenu de la locution *la mission sacerdotale des époux chrétiens*; 2) présenter les particulières tâches essentielles des époux qui participent dans la mission sacerdotale du Christ; 3) montrer des facteurs qui conditionnent la réalisation de ces tâches; 4) définir des obligations fondamentaux des prêtres et des laïcs dont parle CIC, can. 1063 et 1064, pour que les époux chrétiens reçoivent un secours qui est nécessaire pour exécuter proprement la mission sacerdotale.